

- *Про стан та перспективи наукової періодики НАН України (доповідач — академік НАН України Я.С. Яцків)*
- *Про виконання Цільової програми співробітництва НАН України з Європейським центром ядерних досліджень та Об'єднаним інститутом ядерних досліджень «Ядерна матерія в екстремальних умовах» (доповідач — академік НАН України А.Г. Загородній)*
- *Про результати виконання Цільової комплексної програми НАН України з наукових космічних досліджень на 2012—2017 роки (доповідач — академік НАН України Я.С. Яцків)*
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ

1 грудня 2017 року

Перед початком засідання Президії НАН України 1 грудня 2017 р. академік НАН України А.Г. Наумовець від імені членів Президії НАН України тепло привітав президента НАН України академіка НАН України Б.Є. Патона з 99-річчям і побажав йому міцного здоров'я та довголіття.

* * *

На засіданні Президії НАН України члени Президії НАН України та запрошені заслухали і обговорили доповідь голови Науково-видавничої ради НАН України академіка НАН України **Ярослава Степановича Яцківа** про стан та перспективи наукової періодики Національної академії наук України (стенограму див. на с. 28).

У доповіді було наголошено, що в НАН України станом на 01.01.2017 налічувалося 31 129 працівників, з них 15 919 наукових співробітників. При цьому в періодичних виданнях було прилюднено 20 256 наукових статей, з них 5 900 у закордонних журналах. Загальна річна кількість статей у виданнях, в яких Академія є співзасновником, становить 5 700, що зіставно з кількістю публікацій у закордонних виданнях. Ще 8,5 тис. статей щороку друкуються у виданнях установ Академії та інших наукових і навчальних організацій України.

На сьогодні НАН України та її установи здійснюють випуск 345 періодичних видань — журналів, збірників, альманахів, часописів тощо, що становить 13% загальної кількості наукової періодики України. НАН України є співзасновником 91 журналу та 38 збірників. Крім того, наукові установи НАН України видають 216 журналів і збірників, при цьому практично всі установи мають по 2—3 видання, але є установи, які мають більш як два десятки видань.

До наукометричної бази Scopus входить 61 вітчизняне видання, зокрема 36 журналів НАН України, а до Web of Science (з урахуванням індексу ESCI) — 98 та 24 видання відповідно.

Слід зазначити, що 26 українських видань є в обох базах, з них 19 академічних. Отже, нині дві найавторитетніші міжнародні бази даних опрацьовують 133 журнали, або 5% української наукової періодики і 12% академічної періодики. Протягом поточного року кількість видань НАН України у двох провідних міжнародних наукометричних базах зросла на 30%.

Англійською мовою в Україні видаються 11 академічних журналів, ще 20 перевидаються англійською за кордоном.

Проте аналіз періодичних видань академічних установ свідчить про загалом низький рівень їх відповідності вимогам світових наукометричних баз насамперед через відсутність ISSN для друкованих та електронних версій, статейних DOI та авторських (Orcid, ResearcherID) ідентифікаторів, власних веб-ресурсів тощо. Часто спостерігається також недостатня залученість знаних фахівців до роботи в редакційних колегіях та до рецензування статей. Невідповідність основним вимогам ставить під сумнів доцільність існування таких видань. Необхідно оптимізувати кількість періодичних видань Академії задля збереження найбільш впливових, відомих і цитованих. Відділенням НАН України із залученням групи науково-методичного забезпечення видавничої діяльності НАН України слід проаналізувати мережу періодичних видань на відповідність вимогам світових наукометричних баз даних і на цій основі сформулювати конкретні пропозиції щодо підвищення ефективності та якісного рівня наукової періодики.

Крім того, варто і надалі розвивати електронний ресурс української наукової періодики — репозиторій «Наукова періодика України», функціонування якого забезпечує Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. Цей ресурс у вільному доступі представляє наукову періодику України в поєднанні з наукометричними інструментами і надає змогу ознайомитися зі здобутками вчених і цитуванням їхніх публікацій.

В обговоренні доповіді взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон, директор Видавничого дому «Академперіодика» НАН України

кандидат біологічних наук О.Г. Вакаренко, генеральний директор Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського член-кореспондент НАН України В.І. Попик.

За результатами обговорення Президія НАН України зазначила, що в доповіді порушено гострі питання публікаційної діяльності Академії. Наукова періодика повинна мати продуману й чітку стратегію, яка передбачатиме спрямування зусиль і ресурсів на поліпшення якісних показників видавничої продукції. Було висловлено думку, що з метою підвищення наукового рівня періодичних видань Академії, їх належного представлення у міжнародних інформаційних ресурсах та входження до рейтингових баз даних Науково-видавничій раді необхідно розробити і здійснити комплекс заходів та дій, зокрема забезпечити безумовне виконання міжнародних видавничих стандартів для всіх видань. Також слід активніше залучати відділення та секції НАН України до оцінювання стану і перспектив наукової періодики, за результатами якого здійснити оптимізацію переліку періодичних видань Академії задля збереження найбільш визнаних науковою спільнотою та потрібних для держави.

* * *

Далі учасники засідання заслухали і обговорили доповідь голови наукової ради Цільової програми співробітництва НАН України з Європейським центром ядерних досліджень (ЦЕРН) та Об'єднаним інститутом ядерних досліджень (ОІЯД) «Ядерна матерія в екстремальних умовах» академіка НАН України **Анатолія Глібовича Загороднього** про результати виконання зазначеної програми (стенограму див. на с. 34).

Президія НАН України підкреслила, що у доповіді висвітлено результати фундаментальних досліджень учених Академії в галузі фізики високих енергій та їх участь у дослідницьких програмах провідних міжнародних наукових центрів. Реалізація цієї програми дала змогу українським науковцям долучитися до отримання найновітніших даних і стати рівноправними співавторами нових відкриттів. Це

стосується внеску України у підтримку роботи детекторів Великого адронного колайдера, вдосконалення програмного забезпечення експериментів, а також безпосередньої участі фахівців академічних установ в обробленні результатів експериментів колаборацій ЦЕРН.

Високий рівень результатів досліджень вітчизняних науковців можливий лише за умови забезпечення української науки передовою лабораторною базою. Вирішити цю проблему можливо шляхом розвитку та підвищення ефективності співпраці з провідними світовими науковими центрами. Тому Академії необхідно продовжувати роботу в цьому напрямі, що і має стати основною метою нової Цільової програми наукових досліджень НАН України.

Завершуючи розгляд питання, Президія НАН України висловила сподівання, що і нова програма дасть змогу українським ученим брати участь у виконанні досліджень світового рівня.

* * *

Після цього члени Президії НАН України та гості заслухали й обговорили доповідь голови наукової ради Цільової комплексної програми НАН України з наукових космічних досліджень на 2012–2017 рр. академіка НАН України **Ярослава Степановича Яцківа** про результати виконання зазначеної програми (стенограму див. на с. 39).

Президія НАН України нагадала, що в минулому році було заслухано звіт за 5 років виконання цієї програми і її було продовжено

до кінця 2017 р. За цей час одержано низку цікавих фундаментальних і прикладних результатів у галузі наук про Космос, Землю та сонячно-земні зв'язки, що відображені в публікаціях у рейтингових журналах і виступах на престижних конференціях.

Загалом Президія НАН України позитивно оцінила результати виконання програми і запропонувала, враховуючи актуальність і перспективність отриманих наукових результатів, продовжити і розширити розробки з цієї проблеми, започаткувавши нову Цільову комплексну програму НАН України з наукових космічних досліджень на 2018–2022 рр., яка за термінами виконання тепер збігатиметься із Загальнодержавною цільовою науково-технічною космічною програмою.

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- відповідно до Статуту НАН України прийняли постанову про проведення чергових виборів дійсних членів (академіків) та членів-кореспондентів Національної академії наук України у 2018 р.;
- ухвалили рішення про нагородження Подякою Національної академії наук України першого космонавта незалежної України генерал-майора ВПС України, Героя України **Леоніда Костянтиновича Каденюка** з нагоди 20-ліття його польоту на борту американського космічного корабля «Колумбія» та за активне сприяння розвитку наукових досліджень у НАН України.

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик